

zást, amikor a társulás és különvagyon-alakítás minden képzelhető formájának megadja a jogi keretet és háttérvédelmet. Szinte csábitja a külföld vállalkozókedvét, hogy éljen az adott lehetőségekkel és szabadságokkal és keresse fel ezt a kis országot, ahol mindent lehet és mindent szabad, ami tisztességes.

Dr. Mészlény Artúr.

Törvényjavaslat a biztosítási díj késedelmes fizetésével kapcsolatos egyes kérdésekről.

Kevés olyan ága van a forgalmi életnek, amely nálunk az alkotmányosság visszaállítása óta a törvényhozó és rendeletalkotó részéről nagyobb figyelemben részesült volna, mint a biztosítási intézmény. Az 1923. évi VIII. törvénycikk életbehívta a biztosítási magánvállalatok m. kir. állami felügyeletének ügyét, amelyet azután részletesen szabályoztak a m. kir. pénzügyminiszternek és a m. kir. felügyelőhatóságnak az említett törvényben nyert felhatalmazás alapján egymás után gyors ütemben kibocsátott terjedelmes rendeletei.

Amíg azonban a rendeletalkotó lassanként egy valóságos hipertrófiát teremtett a biztosítottak védelmére szolgáló adminisztrációs szabályokból, a rendeletek sűrűje mögött egy olyan folyamat indult meg, amely a biztosítási intézmény gyógyulását és egészséges kifejlődését erősen veszélyeztetni kezdi. Világmárkájú nagy biztosítóvállalatok elkedvetlenednek és kivonulnak, de más irányból viszont egymás után szivárognak be külföldi intézetek. Az országban elhelyezkedett új és a régi biztosítók közt fegyelmetlen harc folyik üzletekért, a tisztességes verseny iránt érzékkel nem bíró ügynöki had pedig nekilát a „kikapcsolás” eszközével vívott háborújának. Csábos ígérekkel és alacsonyabb díjak mellett a biztosítottakat elviszik a szolid, jó biztosítótól a rossz biztosítóhoz. Erre módot nyújt kereskedelmi törvényünk amaz intézkedése, hogy a biztosított fél, a biztosítási szerződésben vállalt kötelezettsége alól menekül, azzal a negatív magatartással, hogy a díjat a lejáratkor, vagy az e végre engedett halasztás eltelté előtt le nem fizeti. *Az egészségtelen üzletszerző hajszája eredménye, hogy ma már egy biztosítótársaság sem lehet soha tisztában a számvetései alapján szolgálható biztosítási üzletállománnyal s a díjtételek közgazdasági szempontból kívánatos mérséklése sem érhető el,* mert hiszen a biztosítóknak a díjtételekbe bele kell számítaniuk az *ügylet könnyű megszűnési lehetőségeit és — amikor szinte egész biztosítási állományukért évről-évre újból kell megküzdeniök — a drága ügynöki jutalékokat.*

Elkövetkezett tehát annak belátása, hogy a biztosítási intézmény felvirágoztatásához nem elég a biztosítók körülbástyázása biztosítási közrendészeti szabályokkal, hanem számukra

védelemről is kell gondoskodni, egymással és a biztosítottakkal szemben.

Ennek a felfogásnak jegyében jelenik meg a biztosító magánvállalatok ideiglenes numerus clausus-át statuáló 5155—926. M. E. sz. rendelet és ebben a szellemben terjeszti be a kormány „*a biztosítási díj késedelmes fizetésével kapcsolatos egyes kérdésekről*“ szóló törvényjavaslatát.

A törvényjavaslat címe nem fejezi ki a tartalmát, mert nemcsak „a biztosítási díj késedelmes fizetésével kapcsolatos egyes kérdéseket“ rendez, úgy a kár-, mint az élethiztosítás tekintetében, hanem ezenfelül szabályozza a *biztosítási díj esedékességét*, meghatározza a *biztosítási időszak* és az *egyszeri díj* fogalmát és kimondja a *díjoszthatatlanság* elvét (ezzel megdöntvén a Kuria 26. sz. teljes ülési döntvényét), intézkedik a biztosítási díjjal a törvény alkalmazása szempontjából egy tekintet alá eső *pénzbeli mellékszolgáltatásokról*, rendelkezik arról, hogy a biztosító írásbeli jognyilatkozatait a vele szerződő fél *mely* címére küldje és utasítja az illetékes minisztereket a *biztosítási ügynök jogállásának szabályozására* vonatkozóan ideiglenesen rendelet kibocsátására, később pedig törvényjavaslat betervezésére.

A javaslat *diszpozitive* kimondja, hogy a biztosítási időszak, vagyis az idő, amelyre a biztosítási díj mint egység van meghatározva, egy év, az egy évnél rövidebb időre szóló részletfizetések kikötése pedig egymagában még nem jelenti ily rövidebb időszaknak a megállapítását (*díjoszthatatlanság*, szemben a 26. sz. T. Ü. D.-nyel). Ugyancsak *diszpozitiv* rendelkezés az is, hogy a biztosítási díj az első biztosítási időszakra a szerződés megkötésével, minden következő biztosítási időszakra pedig az illető időszak első napján válik esedékessé, az egyszerű díj (a biztosítás egész tartamára megállapított, egyszersmindenkorra fizetendő díj) pedig az első időszakra járó díjjal egy tekintet alá esik.

Ezen előzetes rendelkezések után következnek a javaslat ama fontos intézkedései, amelyekre a címében is utalás történik.

A kárbiztosítás tekintetében a javaslat a K. T. 485. §. 4. pontjának hatályavesztésével a következőképen kíván rendelkezni: I. *Ha a biztosítóval szerződő fél az első díjat* — a biztosítás hatályának beálltakor vagy még ezelőtt fizetendő díjat — az esedékességtől harminc nap alatt *meg nem fizeti*, a biztosítót két jog illeti meg: választása szerint *a*) vagy a szerződés teljesítését követelheti (és e díjkövetelését a törvényen alapuló harminc napos moratórium után további hatvan nap alatt kell bírói uton érvényesítenie), *b*) vagy pedig *elállhat a szerződéstől*. II. *Ha a biztosítóval szerződő fél egy későbbi díjat nem fizet meg az esedékességkor* vagy az e végre engedett fizetési halasztás elteltéig, nincs ugyan meg az előbb említett törvényi moratórium, de a szerződő félnek írásbeli figyelmeztetés küldendő és harminc napnál nem rövidebb időhaladék adandó, amelynek eredménytelen elteltével a *biztosítás hatálya szünetel* és a biztosító választása szerint *a*) vagy a szerződés teljesítését követelheti, *b*) vagy a szerződést *rögtöni hatállyal felmondhatja* és esetleges kárának megtérítését követelheti.

Ha a biztosítóval szerződő fél még a biztosító elállása, illetve rögtöni hatályu felmondása előtt a késedelmes díjat, a kamattal és költséggel együtt utólag megfizeti, avagy ha a biztosító ezeket bírói uton behajtja, a biztosítás az I. alatt említett esetben *hatályba lép*, a II. alatti esetben pedig a „*jövőre nézve feléled*“ („A fizetés vagy a behajtás időpontjában“.)

A kárbiztosításokra vonatkozó rendelkezésekhez a javaslat *kógens módon* novumképen hozzáfűzi még azt a külföldi biztosítási törvényekben ismeretlen tételt, hogy a szerződő fél az időszakonként való díjfizetés mellett kötött oly kárbiztosítási szerződést, amelynek a szerződésben megszabott időtartama hat évnél hosszabb, a hat év eltelte után — a legközelebbi díjrészlet esedékességét legalább harminc nappal előzően — felmondhatja.

A szerződő fél a szerződést hat év eltelte előtt is felmondhatja, ha ezt a biztosítási szerződésben kikötötték.

Az életbiztosítás tekintetében a törvényjavaslat a K. T. 505. §-a 3. pontjában megállapított rendelkezést hatályon kívül helyezi és *kógens módon* úgy intézkedik, hogy a biztosítóval szerződő fél az életbiztosítási szerződést az első biztosítási időszak végével, illetve a legközelebbi díjrészlet esedékességének időpontjára, azonban legalább harminc nappal előbb, bármikor felmondhatja. A szerződést felmondottnak kell tekinteni, ha a biztosítóval szerződő fél az első biztosítási időszakot követő valamely időszak díját a biztosítótól kitűzött utólagos határidő elteltéig meg nem fizeti. *Az időszakonként fizetendő biztosítási díjakat bírói uton érvényesíteni nem lehet*, kivéve az (egész) első biztosítási időszakra járó díjat s azt a díjat, amelynek fizetésére a szerződő fél az esedékesség után külön kötelezettséget vállalt. A biztosító azonban egy egynegyedévi díj összegénél nem magasabb szerződési bírságot köthet ki arra az esetre, ha a szerződő fél megelőző felmondás nélkül szünetelteti meg a díjfizetést.

Az életbeléptető intézkedések közt mondja ki a törvényjavaslat a tervezett törvénynek a már fennálló biztosítási szerződésekre is kiterjedő *visszaható hatályát*, valamint ezen intézkedés mérsékléseül azt, hogy a törvény életbeléptetésétől számított harminc nap alatt a szerződő fél személyesen vagy kir. közjegyző útján, ahol pedig kir. közjegyző nincs, a községi előljáróság útján, fennálló biztosítási szerződését felmondhatja.

A javaslat indokolása a közgazdasági és szociális követelményeken kívül főleg a magánjog általános tanításaiban és „*a szerződési hűség nagy jogetikai elvében*“ jelöli meg azt az alapot, amelyre a tervezett tételes intézkedések támaszkodnak. Hivatkozás történik az indokolásban arra, hogy sem a francia és a belga biztosítási joggyakorlat, sem a hagyományos szokás szerint a javaslat szerkesztéséhez felhasznált német és osztrák törvény (a német *Versicherungsvertragsgesetz* és az osztrák *Versicherungsordnung*) nem ismerik a biztosítási szerződés hatályvesztését a díjfizetés elmulasztása esetén, hanem ilyenkor a díjperlés vagy az elállás közt engednek választást a biztosítóknak. *Nézetünk szerint a jogi érvek a legkevésbé erősek e javaslat alátámasztására, az azt támogató gazdasági érvek mellett.* A francia kommentárok, amikor hivatkoznak a Code Civil 1184. §-ára,

kiemelik azt is, hogy „*ellenkező felfogás*” (tehát a szerződés hatályavesztésének konstrukciója) *is elképzelhető*“. Ötven és egy-néhány esztendővel ezelőtt, amikor a K. T. halálraítélt intézkedéseit (485. §. 4. pontja és az 505. §. 3. pontja) tárgyalták, az értekezlet e rendelkezéseket megjegyzés nélkül vette át az alapul szolgáló *drezdai javaslatból*, azzal az indokolással, hogy „ha a biztosított viszonyos kötelességeinek meg nem felel . . . a szerződés további fennállását okszerűen vitatni nem lehetne . . .“ A *renewal-rendszerhez*, amely a biztosítási szerződés időtartamát periódusokra bontja fel és a biztosítás hatályát minden következő periódus kezdetén az újabb díj fizetésétől teszi függővé, épp ugy lehetett találni jogi konstrukciót, amint könnyen megtalálható a jogászi indokolás a most a parlament elé kerülő javaslatához is. *De nem is fontos itt a jogi érvelés, mert hiszen a jognak a gazdasági élet kívánalmaihoz kell alkalmazkodnia, ez pedig ma a biztosítási intézmény gyógyulásához előfeltételül valóban azt írja elő, hogy a biztosító intézetek előrelátó, nyugalmas fejlődését többek közt a terbe vett intézkedésekkel is biztosítani kell.*

Nem áll leendő hely a rendelkezésünkre, hogy a javaslatot miniatűr munkával elemezzük. Csak egy-két szóval akarunk még rámutatni arra, hogy jogászaink és az érdekképviseletek vitája a javaslat körül főleg mely pontjaira vonatkozik.

A legtöbb megjegyzést a novumképen konstruált 8. §-hoz fűznek, amely a hat évnél hosszabb időtartamu kárbiztosítási szerződéseknél *hat év eltelte után felmondási jogot* ad a biztosítóval szerződött félnek. *Gold Simon* szerint *ez a határidő túl-hosszu* és a negyedik év végére kellene a felmondás jogát megadni, *Schuster Rudolf* helytelennek és így *mellőzendőnek tartja* az intézkedést, ugyanígy a biztosító intézetek álláspontját kifejező *Kutasi Elemér* is. Ez utóbbi rámutat arra is, hogy a felmondási jogra vonatkozó intézkedéseket olyképen kellene megszövegezni, hogy a szabályozás a *kölcsönösség* elvén alapuljon és így *a felmondás joga a biztosítót is megillessen*.

Aggályosnak tartják a *visszaható erő* kimondását a már fennálló szerződésekre és rosszul sikerültnek a törvény életbe lépése napján *már fennálló szerződések felmondásának rendezését is*.

Reméljük, hogy az érdekképviseletek felterjesztései, a szakemberek hozzászólásai és a javaslat parlamenti vitája a nyers szöveget tartalmilag és alakilag is tökéletesre csiszolják és olyan törvényt kapunk belőle, amely egy fontos közgazdasági intézmény indokolt érdekeit a jogászi kívánalmakkal összeegyeztetett módon kielégíti.

Dr. Király Ferenc.

Osztrák törvényjavaslat a hites revizorokról. A részvényjog küszöbön álló reformja, valamint a hazai hasonló irányú szükséglet s ebből fakadó tervezetek folytán külön érdekességet nyer számunkra is az osztrák törvénytervezet az „Allamilag kinevezett nyilvános gazdasági szakértők”-ről (Bundesbehördlich bestellter öffentlicher Wirtschaftsprüfer), kiket az osztrákok röviden konszultoroknak, mi hites revizoroknak nevezünk. Az intézmény ös-